

UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU ”

BUCUREȘTI

FACULTATEA DE DREPT

ȘCOALA DOCTORALĂ

INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A EXECUTĂRII

PEDEPSEI. ALTERNATIVE LA PEDEAPSA

ÎNCHISORII

Rezumat

Coordonator științific

Prof. univ. dr. Vasile Dobrinou

Doctorand

Andrei Viorel Iugan

București

2016

PLANUL LUCRĂRII

1. Considerații introductive

2. Reglementări internaționale adoptate în domeniul alternativelor la pedeapsa închisorii

2.1 Regulile de la Tokyo- Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea măsurilor neprivative de libertate

2.2 Regulamentul european privind sancțiunile și măsurile comunitare-Recomandarea nr. R(92)16

2.3 Recomandarea Consiliului Europei R (97) 12 privind personalul ce asigură executarea măsurilor și sancțiunilor

2.4 Recomandarea R(200) 22 asupra îmbunătățirii implementării regulamentului european privind sancțiunile și măsurile comunitare

2.5 Recomandarea R(2010) 1 asupra regulilor europene privind probațiunea

2.6 Recomandarea Comitetului de Miniștri CM/Rec(2014)4 către statele membre, privind monitorizarea electronică

3. Modalități de individualizare judiciară a pedepsei alternative la pedeapsa închisorii în Dreptul Penal Român

3.1 Modalități de individualizare alternative la pedeapsa închisorii până la adoptarea Codului Penal din 1936

3.2 Codul Penal din 1936

3.3 Codul Penal din 1968

3.4 Noul Cod Penal

4. Renunțarea la aplicarea pedepsei

4.1 Noțiune. Natura juridică

4.2 Condițiile pentru aplicarea renunțării la aplicarea pedepsei

4.3 Renunțarea la aplicarea pedepsei și fapta care nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni. Legea penală mai favorabilă

4.4. Renunțarea la aplicarea pedepsei și renunțarea la urmărirea penală

4.5 Efectele renunțării la aplicarea pedepsei

4.6 Avertismentul

4.7 Anularea renunțării la aplicarea pedepsei

5. Amânarea aplicării pedepsei

5.1 Noțiunea de amânare a aplicării pedepsei. Natura juridică

5.2 Condițiile pentru a se dispune amânarea aplicării pedepsei

5.3 Termenul de supraveghere

5.4 Supravegherea persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei

5.5 Revocarea amânării aplicării pedepsei

5.6 Anularea amânării aplicării pedepsei

5.7 Efectele amânării aplicării pedepsei

5.8 Aplicarea legii penale mai favorabile

6. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere

6.1 Noțiunea de suspendare a executării pedepsei sub supraveghere. Natura juridică

6.2 Condițiile pentru dispunerea suspendării executării pedepsei sub supraveghere

6.3 Termenul de supraveghere

6.4 Supravegherea condamnatului

6.5 Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere

6.6 Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere

6.7 Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere

7. Amânarea aplicării pedepsei și suspendarea executării pedepsei sub supraveghere în cazul infracțiunilor de abandon de familie și împiedicarea accesului la învățământ general obligatoriu

7.1 Reglementarea legală. Condiții

7.2. Revocarea amânării aplicării pedepsei și a suspendării executării pedepsei sub supraveghere în cazul infracțiunilor de abandon de familie sau împiedicarea accesului la învățământ general obligatoriu

7.3 Anularea amânării aplicării pedepsei și a suspendării executării pedepsei sub supraveghere în cazul infracțiunilor de abandon de familie sau împiedicarea accesului la învățământ general obligatoriu

7.4 Concluzii

8 Alternative la pedeapsa închisorii în Dreptul Penal Contemporan

8.1 Considerații generale

8.2 Statele Unite ale Americii

8.3 Anglia și Țara Galilor

8.4 Franța

8.5 Italia

8.6 Spania

8.7 Portugalia

8.8 Germania

8.9 Finlanda

8.10 Bulgaria

8.11 Ungaria

8.12 Serbia

9. Concluzii și propuneri de *lege ferenda*

10. Bibliografie

Individualizarea judiciară a pedepselor „este opera instanței de judecată și constă în stabilirea și aplicarea pedepsei pentru săvârșirea infracțiunii, pentru care acea pedeapsă este prevăzută, precum și a modului concret de executare, prin adaptarea pedepsei la cazul individual, ținând seama de gradul de pericol social concret al faptei și de pericolozitatea făptuitorului. Pedepsa astfel stabilită este expresia justiției în soluționarea conflictului de drept penal respectiv”¹.

Modalitatea de individualizare a pedepselor și a regimului concret de executare a acestora a reprezentat o constantă preocupare a redactorilor Noului Cod Penal. În expunerea de motive a acestuia se menționează că „ scopul de a realiza mecanisme juridice care să permită instanței alegerea celei mai potrivite forme de tragere la răspundere penală, proiectul codului penal propune o nouă reglementare în această materie. Această formă de individualizare are ca principală preocupare stabilirea modului în care condamnatul va suporta coerciția aplicată ca urmare a infracțiunii săvârșite, operațiune de asemenea sensibilă deoarece are aptitudinea de a influența direct și într-o proporție semnificativă procesul de recuperare socială a infractorului. Caracterul proporțional al pedepsei în raport cu gravitatea infracțiunii și pericolozitatea infractorului nu trebuie să se reflecte doar în natura, durata sau quantumul acesteia ci și în modul de executare, pentru că altfel există riscul ca efortul depus pentru reintegrarea infractorului să producă efecte contrare scopului urmărit. reintegrarea socială a infractorului prin mijloace alternative la executarea pedepsei este condiționată în același timp de evaluarea conduitei acestuia pe parcursul procesului penal și de atitudinea față de actul de justiție”².

Importanța temei rezultă pe de o parte din transformările importante introduse de Noul Cod Penal în acest domeniu, și pe de altă parte din concepția diferită adoptată de legiuitor în ceea ce modalitatea de reintegrare socială a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Astfel au fost introduse două instituții noi, renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei, iar regimul juridic al suspendării executării pedepsei sub supraveghere a suferit importante modificări. În noua reglementare nu au mai fost

---

¹ Costică Bulai și Bogdan N. Bulai, Manual de Drept Penal, ed. Universul Juridic, București, 2007, p.376

² <http://www.cdep.ro/proiecte/2011/100/00/0/em100.pdf>

preluate instituția suspendării condiționate a pedepsei și a executării pedepsei la locul de muncă.

Legiutorul a urmărit, cel puțin la nivel teoretic, crearea unor mecanisme apte să permită îndreptarea și reintegrarea socială a persoanelor care au săvârșit infracțiuni minore și pentru care executarea pedepsei în regim de detenție ar contraveni rolului și scopului pedepsei. Deși astfel mecanisme existau și în vechiul Cod Penal, ele erau profund nefuncționale. Astfel executarea pedepsei la locul de muncă a devenit în ultimii ani o instituție desuetă. În ceea ce privește suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă erau prevăzute unele modalități concrete de prevenire a săvârșirii de noi infracțiuni și de reintegrare socială a persoanei care a săvârșit o infracțiune, acestea erau inaplicabile în practică, având în vedere funcționarea doar pe hartie a serviciilor de probațiune. Noile institutii introduse, renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei, precum și modificările aduse suspendării executării pedepsei sub supraveghere(cele puțin sub aspectul modului în care au fost concepute) răspund în parte nevoilor existente în actualul context social. În vederea atingerii obiectivelor urmărite, odată cu noile coduri au intrat în vigoare de la 1 februarie 2014 Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune și Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

Lucrarea este structurată în zece capitole, din care ultimele două conțin concluziile și propunerile *de lege ferenda* precum și bibliografia.

Capitolul I cuprinde o serie de considerații generale. În primul rând este analizat scopul pedepsei, funcțiile pedepsei precum noțiunea de „individualizare a pedepsei”.

Pentru ca pedeapsa să-și atingă scopul este necesar ca ea să fie adaptată atât gravității faptei cât și periculozității infractorului. Aici intervine operațiunea de individualizare a pedepsei, operațiune care prezintă o importanță fundamentală. Astfel, dacă modalitatea de sancționare este prea blândă atunci condamnatul se va simți încurajat să comită ulterior noi infracțiuni. De asemenea și ceilalți membri ai societății, văzând lipsa de reacție a organelor statului vor fi și ei încurajați să comită astfel de fapte ilicite. Pe de altă parte, aplicarea unei pedepse prea aspre va conduce la izolarea condamnatului, la anularea oricărei șanse de reinsertie socială. Odată executată pedeapsa există șansa ca

acesta să se simtă stigmatizat și să comită noi infracțiuni (de multe ori infracțiuni mai grave decât cea pentru care a fost condamnat inițial).

Individualizarea pedepsei este o operațiune complexă care se realizează atât de către legiuitor (*individualizarea legală*, realizată la momentul elaborării legii, prin stabilirea cadrului general al pedepselor, a limitelor speciale pentru fiecare infracțiune și a cadrului în care poate interveni individualizarea judiciară și individualizarea administrativă), de către instanța de judecată (*individualizarea judiciară*) precum și pe parcursul executării pedepsei (*individualizarea administrativă*, de exemplu stabilirea regimului de executare a pedepsei închisorii, acordarea liberării condiționate, modificarea conținutului obligațiilor impuse în cadrul amânării aplicării pedepsei sau a suspendării executării pedepsei sub supraveghere).

Individualizarea judiciară a pedepsei cuprinde trei etape :

- a) individualizarea judiciară a stabilirii pedepsei;
- b) individualizarea judiciară a aplicării pedepsei;
- c) individualizarea judiciară a executării pedepsei.³

Prin stabilirea pedepsei se înțelege operațiunea în urma căreia instanța determină în concret pedeapsa pe care inculpatul ar urma să o execute. Instanța va alege specia de pedeapsă (când legea prevede pedepse alternative sau există posibilitatea alăturării la pedeapsa închisorii a pedepsei amenzii) precum și durata sau cuantumul ei⁴. În această etapă instanța are și posibilitatea, în cazul în care apreciază că nu se impune stabilirea vreunei pedepse, să dispună renunțarea la aplicarea pedepsei (în realitate o renunțare la stabilirea vreunei pedepse).

În etapa individualizării aplicării pedepsei, instanța examinează dacă raportat la toate împrejurările privind gravitatea faptei și pericolozitatea inculpatului se impune amânarea aplicării pedepsei, sau este necesară aplicarea efectivă a pedepsei stabilită anterior.

În ultima etapă, instanța de judecată decide dacă pedeapsa aplicată urmează a fi executată efectiv sau dacă această executare va fi suspendată sub supraveghere. Având în vedere că doar executarea pedepsei închisorii poate fi suspendată sub supraveghere, nu se

---

³ I. Borlan, *Individualizarea judiciară a aplicării pedepselor. Consecința intrării în vigoare a noului Cod Penal*, în *Caiete de Drept Penal*, nr. 1/2013, p.17

⁴ I. Borlan, *op.cit.*, p. 16

poate vorbi de o examinare efectivă în această etapă, în cazul în care pedeapsa aplicată este doar amenda sau detențiunea pe viață. În aceste situații instanța va fi obligată să dispună executarea pedepselor stabilite și aplicate anterior.

În ceea ce privește evoluția sistemelor de pedepse, reputatul autor francez Jean Pradel identifica cinci mari etape.⁵

Până la mijlocul secolului al XVIII-lea sistemul sancționator cuprindea în principal pedepse corporale. Săvârșirea unei infracțiuni era pedepsită cu pedeapsa cu moartea, trimiterea la galere (infractorul era obligat să vâslească pe viață pe navele statului respectiv), mutilarea, schingiuirea, biciuirea, legarea de stâlpul infamiei etc. Așadar pedeapsa avea strict un scop punitiv, nefiind vorba de o eventuală reintegrare socială a infractorului, de studiere a cauzelor care au condus la comiterea infracțiuni în vederea înlăturării lor.

Această concepție despre pedeapsă a început să fie din ce în ce mai contestată în secolul al XVIII-lea odată cu apariția iluminismului. Este perioada în care apar lucrările lui Montesquieu, „Spiritul legii”, J.J. Rousseau, „Contractul social”, C. Beccaria, „Despre infracțiuni și pedepse”.

Apariția în anul 1764 a lucrării lui C. Beccaria, „Despre infracțiuni și pedepse” marchează începuturile școlii clasice a dreptului penal. Este cea de-a doua etapă în evoluția sistemului de pedepse prezentat de J. Pradel.

Sub influența iluminismului, regele prusac Frederic al II-lea a desființat în 1756 tortura, Ecaterina a II-a s-a declarat în 1767 împotriva barbariei pedepsei (în întreaga sa domnie aceasta nu a admis să se execute nicio condamnare la moarte), Leopold al Toscanei a abolit în anul 1786 pedeapsa cu moartea și tortura, Iosif al II-lea al Austriei a promulgat în 1787 un cod penal în care pedeapsa cu moartea era prevăzută doar pentru anumite infracțiuni militare iar în 1788 a promulgat un cod de procedură penală care interzicea tortura.⁶

Toate legislațiile adoptate începând cu sfârșitul secolului al XVIII-lea și până spre sfârșitul secolului al XIX-lea prevăd ca principală pedeapsă privarea de libertate sub diferitele ei forme: munca silnică, recluziune, detențiune, carceră, închisoare etc. Privarea

---

⁵ J. Pradel, *Droit Pénal comparé*, Dalloz, 1995, p. 569.

⁶ L. Coraș, *op.cit.*, p. 34.

de libertate era prevăzută pentru toate infracțiunile, inclusiv pentru cele ușoare. În 1829 juristul italian P. Rossi arăta că „închisoarea este prin excelență pedeapsa societăților civilizate”⁷

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea sistemul plasării infractorilor în stare de detenție a început să fie din ce în ce mai criticat, constatându-se că în loc să conducă la reducerea infracționalității și la reintegrarea socială a delincvenților, avea un efect total opus.

De multe ori închiderea unei persoane pentru o infracțiune minoră nu face decât să rupă persoana respectivă de mediul în care trăiește. Deși prin lăsarea sa în stare de libertate existau șanse minime ca acesta să recidiveze, în cazul său comiterea infracțiunii reprezentând un simplu accident, plasarea sa în stare de detenție nu face decât să mărească riscul ca el să comită noi infracțiuni ulterior punerii în libertate. Trebuie avute în vedere și costurile detenției, mult mai mari decât acelea ale unei supravegheri a persoanei în cauză.

În aceste condiții, odată cu dezvoltarea pozitivismului, începe cea de-a treia etapă în evoluția pedepselor, marcată de apariția suspendării franco-belgiene a pedepsei și a probațiunii anglo-americană.

În Europa continentală, primele modalități de individualizare neprivative de libertate au apărut în Belgia (Legea Le Jeune în 1881) și în Franța (Legea Berenger, 1891). Instanța dispunea condamnarea inculpatului, însă suspenda executarea pedepsei pe un anumit termen de încercare. Dacă pe parcursul aceluia termen condamnatul nu comitea nicio altă infracțiune, pedeapsa era considerată executată. În caz contrar însă el trebuie să execute ambele pedepse. Măsura suspendării executării pedepsei s-a răspândit rapid în toată Europa: cantonul Geneva (1892), Portugalia (1893), Italia (1904), Spania (1908), Austro-Ungaria (1908).

Probațiunea anglo-americană se caracterizează prin suspendarea pronunțării hotărârii de condamnare pe un termen de încercare sau de probă, după care, dacă inculpatul a avut o purtare bună, nu mai este condamnat, iar când a avut o conduită necorespunzătoare instanța pronunță condamnarea lui. Ea își are originea în acțiunea filantropică a unui cizmar din Boston, John Augustus, care obișnuia să participe la

---

⁷ P. Rossi, *Traite de droit pénal*, Geneve, 1829, apud J.Pradel, *op.cit.*, p. 569.

ședințele de judecată ale instanțelor din Boston, uneori plătind cauțiunile pe care instanța de judecată le stabilea în sarcina inculpaților. În anul 1841 acesta a cerut unei instanțe de judecată ca inculpatul, persoană care avea probleme cu consumul de alcool, să-i fie încredințat pentru a-l supraveghea pe o perioadă de trei săptămâni, garantând personal prezentarea inculpatului la expirarea aceluia termen. Experimentul a reușit, inculpatul dovedind progrese notabile. Activitatea lui John Augustus a avut succese remarcabile, acesta supraveghind 1946 de persoane până la moartea sa intervenită în anul 1858.

La mijlocul secolului al XX-lea sub influența doctrinei „apărării sociale” (F. Gramatica, M. Ancel) au apărut și alte alternative la pedeapsa închisorii: prestarea muncii în folosul comunității, interzicerea unor drepturi, retragerea sau suspendarea permisului etc.

Ultima etapă în evoluția pedepselor își are originea în modificările legislative intervenite în Statele Unite ale Americii în ultimele decenii ale secolului al XX-lea, fiind create o serie de modalități de individualizare judiciară a pedepsei intermediare între pedeapsa închisorii și probațiune: probațiunea intensivă, arestul la domiciliu, monitorizarea electronică, semidetențiunea etc

Spre sfârșitul secolului al XX-lea modalitățile de individualizare judiciară a executării pedepsei alternative la pedeapsa închisorii au început să fie supuse la numeroase critici, câștigând teren așa-numitul curent „*Nothing works*” (Nimic nu funcționează). Totul a pornit de la un studiu publicat în anul 1974 de sociologul R. Martinson intitulat retoric „*What works ?*” (Ce funcționează ?). În urma supravegherii mai multor persoane aflate sub imperiul unor astfel de măsuri, acesta a constatat că rata recidivei este aproape identică la persoanele care au fost condamnate la închisoare raportat la persoanele care au beneficiat de măsuri comunitare. Martinson a concluzionat că „nici educația cu ce are ea mai bun și nici psihoterapia cu ce are ea mai bun nu pot opri sau reduce în mod apreciabil puterea tendinței unui infractor de a-și continua cariera infracțională”⁸ Cercetări ulterioare au infirmat însă în parte concluziile lui Martinson.

---

⁸ D. Groza, *Libertatea de apreciere a judecătorului în materia sancțiunilor și măsurilor neprivative de libertate*, București, Ed. C.H.Beck, 2011, p. 21.

Capitolul al II-lea conține o prezentare pe scurt a principalelor reglementări internaționale adoptate în domeniul alternativelor la pedeapsa închisorii. Chiar dacă la nivel mondial existau preocupări privind necesitatea reformării politicii penale a statelor încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, în sensul regândirii rolului pedepsei și creării unor instituții care să asigure executarea acesteia în cadrul comunității și nu în mediu carceral, în vederea unei mai bune reintegrări sociale a infractorilor, primul document important (care tratează pluridisciplinal acest aspect) întocmit la nivelul unei organizații internaționale a fost adoptat doar în anul 1990.

În anul 1990, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat la cea de a 68-a sesiune plenară un set de Reguli minimale pentru elaborarea măsurilor neprivative de libertate, așa-numitele Reguli de la Tokyo.

La data de 19 octombrie 1992 a fost adoptată Recomandarea Nr. R (92) 16 a referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate. Documentul cuprinde un număr de 90 de reguli, împărțite în 11 capitole.

Importanța asigurării unei politici transparente de recrutare precum și a unei politici susținute de perfecționare a persoanelor din cadrul serviciilor de probațiune a fost subliniată în cuprinsul Recomandării nr. (92) 16.

Cu toate acestea, având în vedere importanța deosebită a acestui aspect, la nivelul Consiliului Europei s-a simțit nevoia adoptării unui document separat care să vizeze tocmai acest aspect.

Astfel la 10 septembrie 1997 în cadrul Consiliului Europei a fost adoptată Recomandarea R (97) 12 privind personalul ce asigură executarea măsurilor și sancțiunilor comunitare.

Mutațiile survenite în societatea europeană au impus adoptarea unui nou document care să completeze Recomandarea nr. (92) 16. Astfel la 29 octombrie 2000 Consiliul Europei a adoptat Recomandarea R(200) 22 asupra îmbunătățirii implementării regulilor europene privind sancțiuni și măsuri comunitare.

Organizarea și funcționarea organismelor special create pentru supravegherea persoanelor sancționate cu măsuri non-custodiale a continuat să constituie o permanentă preocupare pentru Consiliul Europei. Statele membre au conștientizat că întreaga luptă împotriva criminalității și reintegrarea socială a delincvenților depinde de modul în care

aceste organisme vor fi organizate și vor face față transformărilor sociale. La 20 ianuarie 2010 a fost adoptată Recomandarea R(2010) 1 asupra regulilor europene privind probațiunea.

Monitorizarea electronică a persoanelor aflate sub supraveghere a început să fie din ce în ce mai utilizată spre sfârșitul secolului al XX-lea. Recomandarea R(200) 22 asupra îmbunătățirii implementării regulilor europene privind sancțiuni și măsuri comunitare propunea statelor printre măsurile comunitare de natură a facilita reintegrarea socială a delincvenților și monitorizare electronică. Prevederi similare se regăsesc și în Recomandarea R(2010) 1 asupra regulilor europene privind probațiunea. Beneficiile acestei măsuri au determinat adoptarea de către Consiliul Europei a unei recomandări la data de 19 februarie 2014.

Cel de-al treilea capitol cuprinde un scurt istoric al modalităților de individualizare judiciară neprivative de libertate din legislația românească. Codul Penal adoptat în timpul lui Alexandru Ioan Cuza în anul 1864 nu cuprindea nicio formă de individualizare judiciară a pedepsei alternativă la pedeapsa închisorii. De altfel, trebuie spus că la acel moment în Europa nu existau prevederi legale de acest tip în legislația niciunui stat. În perioada interbelică, posibilitatea suspendării condiționate a executării pedepsei a fost introdusă în provinciile Vechiului Regat doar pentru anumite infracțiuni prin Legea conflictelor de muncă și Legea sindicatelor.

În provinciile românești aflate sub ocupație austro-ungară (Ardeal, Crișana, Maramureș, Banat) au fost introduse dispoziții privind suspendarea executării pedepsei încă de la începutul secolului al XX-lea. În acest sens, în anul 1908 a fost adoptată Legea nr. XXXVI, cunoscută și sub numele de Novela Penală, lege care s-a aflat în vigoare până la 1 ianuarie 1937, odată cu adoptarea Codului Carol al II-lea.

Codul Penal Carol al II-lea a preluat instituția suspendării executării pedepsei după modelul franco-belgian. Suspendarea condiționată a executării pedepsei după modelul franco-belgian a fost preluată și în Codul Penal din 1968, fiind însă adaptată realităților societății socialiste. În anul 1973 a fost introdusă prin Legea nr. 6/1973 o altă modalitate de individualizare judiciară alternativă la pedeapsa închisorii: munca corecțională. După Revoluția din 1989 măsura muncii corecționale a fost redenumită,

legiuitorului introducând prin Legea nr. 104/1992 posibilitatea executării pedepsei la locul de muncă.

În anul 1992, prin Legea 104/1992 a fost introdusă în Codul Penal instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere, modalitate de individualizare a executării pedepsei având ca sursă de inspirație Codul Penal francez (unde era reglementată sub denumirea de „*sursis avec mise à l'épreuve*”).

În noul Cod Penal, legiuitorului a renunțat la două dintre modalitățile de individualizare neprivative de libertate: suspendarea condiționată, care nu era aptă, în viziunea sa, de a asigura o reintegrare socială a condamnatului, acesta neavând decât obligația generică de a nu comite noi infracțiuni, și executarea pedepsei la locul de muncă, care în ultimii ani devenise lipsită de orice aplicabilitate practică. Totodată au fost reglementate două instituții noi, respectiv renunțarea la pedeapsă și amânarea aplicării pedepsei, și a fost regândită instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere.

În **capitolul al IV-lea** este prezentată instituția renunțării la aplicarea pedepsei. Noul Cod Penal a regândit instituția infracțiunii, reglementarea dată acesteia reprezentând unul dintre principalele elemente de noutate aduse în noua legislație penală. Având în vedere tradiția instaurată de codurile penale anterioare privind includerea unei definiții a infracțiunii într-un text al codului – deși în majoritatea legislațiilor o astfel de definiție nu există, ea fiind considerată ca intrând în competența doctrinei – s-a decis menținerea acestui model de reglementare și formularea definiției infracțiunii în art. 15.

Definiția propusă este însă substanțial modificată față de cea conținută în art. 17 din Codul penal din 1969. Articolul 15 din actualul Cod Penal prevede că „infracțiunea este fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o”, în timp ce art. 17 din Codul Penal din 1969 definea infracțiunea ca fiind „fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală”. Renunțarea la reglementarea pericolului social – și implicit la categoria faptelor care nu prezintă pericolul social al infracțiunii – nu puteau conduce automat la aplicarea unor pedepse în cazul faptelor lipsite în mod concret de importanță. De multe ori mediul de detenție transformă persoanele supuse la o asemenea modalitate de executare a pedepsei în infractori mai periculoși, iar în multe cazuri privarea de libertate nu contribuie la reintegrarea socială a infractorilor, ba din contră la izolarea lor

socială. De asemenea din punct de vedere economic, pedeapsa cu închisoarea este costisitoare, implicând importante costuri financiare pentru stat. În anumite cazuri concrete, raportat la gravitatea faptei și la persoana autorului faptei, stabilirea unei pedepse nu se justifică.

Asemenea legislațiilor occidentale, în noul Cod Penal este reglementat principiul oportunității, care permite organelor judiciare să facă tocmai acest lucru, și anume să hotărască dacă stabilirea unei pedepse este sau nu oportună. Instituția renunțării la aplicarea pedepsei este instrumentul practic care va permite instanței de judecată să aprecieze dacă reacția socială, în cazul comiterii unei fapte care se înscrie în tiparul prevăzut de norma de incriminare, impune sau nu stabilirea unei pedepse.

Renunțarea la aplicarea pedepsei constituie un mijloc de individualizare judiciară a pedepsei, reprezentând prerogativa conferită de lege instanței de judecată de a renunța la stabilirea vreunei pedepse în sarcina inculpatului, în cazul în care apreciază că reintegrarea socială a acestuia și restabilirea ordinii de drept perturbată ca urmare a comiterii infracțiunii se pot realiza prin avertizarea sa.⁹

Renunțarea la aplicarea pedepsei este în realitate un mijloc de individualizare a pedepsei, astfel cum este înțeleasă această noțiune în sens larg. În ceea ce privește tipul de individualizare a pedepsei care corespunde renunțării la aplicarea pedepsei, apreciem că instanța examinează oportunitatea renunțării la aplicarea pedepsei în etapa individualizării stabilirii pedepsei. Renunțarea la aplicarea pedepsei nu este un mijloc de individualizare a executării pedepsei, deoarece aceasta ar presupune că pedeapsa a fost stabilită și aplicată. Din aceleași considerente ea nu poate constitui nici un mijloc de individualizare a aplicării pedepsei, cum s-a susținut în literatura de specialitate¹⁰

La sfârșitul procesului, după administrarea întregului probatoriu instanță de judecată este obligată să examineze dacă raportat la toate împrejurările cauzei, în funcție de toate circumstanțele privind gravitatea concretă a faptei comisă de inculpat, precum și în funcție de trăsăturile referitoare la personalitatea acestuia, stabilirea unei pedepse este sau nu oportună.

---

⁹ în același sens A. Rîșniță, I. Curt, *op.cit.*, p. 21, M. Udriou, *op.cit.*, p.247.

¹⁰ I. Borlan, *op.cit.*, p. 19. De altfel chiar autorul într-o lucrare ulterioară revine asupra acestei opinii, arătând că renunțarea la aplicarea pedepsei constituie în realitate un mijloc de individualizare a stabilirii pedepsei: I Borlan, *Amânarea aplicării pedepsei în dreptul penal român*, în *Caiete de Drept Penal*, nr. 1/2014, p. 17

Ca urmare a renunțării la aplicarea pedepsei instanța care soluționează cauza nu mai stabilește nicio pedeapsă în sarcina inculpatului. De asemenea nu pot fi aplicate nici pedepse complementare sau accesorii. Potrivit art. 81 C.pen. când dispune renunțarea la aplicarea pedepsei, instanța aplică infractorului un avertisment. Avertismentul constă în prezentarea motivelor de fapt care au determinat renunțarea la aplicarea pedepsei și atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă va mai comite infracțiuni. Persoana față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități.

Anularea renunțării la aplicarea pedepsei intervine dacă în termen de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei se descoperă că persoana față de care s-a luat această măsură săvârșise anterior rămânerei definitive a hotărârii o altă infracțiune, pentru care i s-a stabilit o pedeapsă chiar după expirarea acestui termen. În caz de anulare a renunțării, se stabilește pedeapsa pentru infracțiunea care a atras inițial renunțarea la aplicarea pedepsei, aplicându-se apoi, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.

Capitolul al V-lea urmărește prezentarea instituției amânării aplicării pedepsei. Amânarea aplicarea pedepsei este un mijloc de individualizare judiciară a pedepsei, situat în etapa individualizării judiciare a aplicării pedepsei. Instanța de judecată chemată să dozeze reacția socială care se impune, proporțional cu gravitatea infracțiunii și cu persoana cu inculpatului, apreciază că simpla stabilire a pedepsei, însoțită de un ansamblu de obligații și măsuri de supraveghere, este suficientă pentru atingerea scopului pedepsei, nefiind necesară condamnarea sau executarea efectivă a pedepsei.

Persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei este supusă unei supravegheri stricte pe o perioadă de 2 ani. Pe durata termenului de supraveghere, persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:

- a) să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta;
- b) să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
- c) să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile, precum și întoarcerea;

- d) să comunice schimbarea locului de muncă;
- e) să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.

Instanța poate impune persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații:

- a) să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
- b) să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, pe o perioadă cuprinsă între 30 și 60 de zile, în condițiile stabilite de instanță, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Numărul zilnic de ore se stabilește prin legea de executare a pedepselor;
- c) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;
- d) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
- e) să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori să nu se apropie de acestea;
- f) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
- g) să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanță;
- h) să nu dețină, să nu folosească și să nu poarte nicio categorie de arme;
- i) să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței;
- j) să nu ocupe sau să nu exercite funcția, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii.

Revocarea amânării aplicării pedepsei reprezintă sancțiunea care intervine în cazul în care persoana supravegheată nu are o conduită corespunzătoare pe parcursul termenului de supraveghere.

Având în vedere că amânarea aplicării pedepsei a fost dispusă tocmai în baza încrederii pe care instanța de judecată o are în posibilitățile de reîndreptare ale inculpatului fără ca în sarcina acestuia să fie aplicată o pedeapsă, simpla stabilire a acesteia, însoțită de un complex de de măsuri de supraveghere fiind un avertisment

suficient, este firesc ca în momentul în care se observă că persoana în cauză nu justifică prin comportamentul său această măsură, să se revină asupra amânării.

Instituția revocării amânării aplicării pedepsei este reglementată în art. 88 C.pen. Potrivit acestui text de lege, „(1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse, instanța revocă amânarea și dispune aplicarea și executarea pedepsei.

(2) În cazul când, până la expirarea termenului de supraveghere, persoana supravegheată nu îndeplinește integral obligațiile civile stabilite prin hotărâre, instanța revocă amânarea și dispune aplicarea și executarea pedepsei, afară de cazul când persoana dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.

(3) Dacă după amânarea aplicării pedepsei persoana supravegheată a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție sau intenție depășită, descoperită în termenul de supraveghere, pentru care s-a pronunțat o condamnare chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă amânarea și dispune aplicarea și executarea pedepsei. Pedepsa aplicată ca urmare a revocării amânării și pedeapsa pentru noua infracțiune se calculează conform dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni.

(4) Dacă infracțiunea ulterioară este săvârșită din culpă, instanța poate menține sau revoca amânarea aplicării pedepsei. În cazul revocării, dispozițiile alin. (3) se aplică în mod corespunzător."

Este posibil ca uneori instanța de judecată să dispună amânarea aplicării pedepsei din eroare, deși în mod formal inculpatul nu îndeplinea condițiile prevăzute de lege. Remediul instituit de legiuitor în acest sens îl constituie posibilitatea anulării amânării aplicării pedepsei. În cazul în care dispune anularea amânării aplicării pedepsei, instanța aplică dispozițiile privitoare la recidivă, pluralitate intermediară sau concurs.

Efectele definitive ale amânării aplicării pedepsei se realizează la momentul împlinirii termenului de supraveghere. Potrivit art. 90 alin.(1) C.pen. „persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei nu i se mai aplică pedeapsa și nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită, dacă nu a săvârșit din nou o infracțiune până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea amânării și nu s-a descoperit o cauză de anulare."

În capitolul al VI-lea este analizată instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere. Suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei reprezintă instrumentul în baza căruia, dacă instanța de judecată apreciază că pentru reintegrarea socială a persoanei care a săvârșit o infracțiune și pentru respectarea scopului pedepsei nu se impune executarea efectivă a pedepsei aplicate, va dispune suspendarea acesteia pe o perioadă determinată, în care să fie analizată conduita persoanei condamnate. Dacă persoana condamnată dovedește la sfârșitul acestei perioade că s-a reintegrat în societate, pedeapsa va fi considerată ca fiind executată. În cazul în care persoana în cauză nu respectă obligațiile stabilite, sau săvârșește o nouă infracțiune suspendarea se va revoca, urmând ca pedeapsa să fie executată în stare de detenție.

După cum în mod întemeiat s-a arătat în doctrină, „suspendarea executării pedepsei sub supraveghere se caracterizează prin instituirea, în sarcina condamnatului a unui complex de măsuri de supraveghere și obligații, care permit supravegherea conduitei condamnatului pe durata suspendării executării pedepsei și participarea condamnatului la reintegrarea sa în comunitate.”

Potrivit art. 91 C.pen. „Pe durata termenului de supraveghere, condamnatul trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:

- a) să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta;
- b) să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
- c) să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile;
- d) să comunice schimbarea locului de muncă;
- e) să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.

Instanța impune condamnatului să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații:

- a) să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
- b) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;
- c) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
- d) să nu părăsească teritoriul României, fără acordul instanței.

Pe parcursul termenului de supraveghere, condamnatul va presta o muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă cuprinsă între 60 și 120 de zile, în condițiile stabilite de instanță, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, nu poate presta această muncă. Numărul zilnic de ore se stabilește prin legea de executare a pedepselor."

Revocarea suspendării executării sub supraveghere este reglementată în art. 96 din Codul Penal. Ea „reprezintă sancțiunea care intervine în cazul în care persoana condamnată are un comportament care dovedește că nu s-a îndreptat și că reeducarea sa, nu se poate realiza decât prin executarea efectivă a pedepsei.”¹¹

Codul Penal actual prevede că revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere intervine în patru cazuri : dacă persoana condamnată nu respectă cu recredință măsurile sau obligațiile stabilite de instanță, dacă aceasta nu îndeplinește integral obligațiile civile prin hotărâre, dacă pe parcursul termenului de supraveghere cel condamnat a săvârșit o nouă infracțiune, descoperită până la împlinirea termenului precum și în cazul în care pedeapsa amenzii care a însoțit pedeapsa închisorii nu a fost executată și a fost înlocuită cu pedeapsa închisorii.

Toate aceste împrejurări dovedesc că persoana aflată sub supraveghere nu a reușit să se reintegreze pe deplin în societate și că nu merită încrederea care i s-a acordat de către instanța de judecată.

Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere constă în desființarea dispoziției de suspendare a executării pedepsei ca urmare a descoperirii pe parcursul termenului de supraveghere a existenței unei pedepse stabilite pentru o infracțiune comisă anterior rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus suspendarea, care dacă ar fi fost cunoscute ar fi condus la constatarea neîndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 91 C.pen.

Potrivit art. 97 C.pen. „dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana condamnată mai săvârșise o infracțiune până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus suspendarea, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, suspendarea se anulează, aplicându-se,

---

¹¹ Cu privire la caracterul de sancțiune al revocării suspendării, a se vedea C. Bulai și B.N. Bulai, *op.cit.*p.563, Cr. Mitrache, *op.cit.*, p.98.

după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară."

Efectele definitive ale suspendării executării pedepsei se produc la momentul împlinirii termenului de supraveghere. În cazul în care condamnatul nu a săvârșit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere și nu s-a descoperit o cauză de anulare, pedeapsa se consideră executată.

În cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 378 alin.(5) C.pen și art. 380 alin.(3) C.pen. instanța este obligată să dispună amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere în cazul infracțiunii de abandon de familie și de de împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu .

Potrivit art. 378 alin. 5 C.pen. *„dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare (pentru infracțiunea de abandon de familie), inculpatul își îndeplinește obligațiile, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta.”*

Cu privire la cealaltă infracțiune, art. 380 alin. 3 C.pen. prevede că *Dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare inculpatul asigură reluarea frecventării cursurilor de către minor, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta.”*

Examinarea acestor dispoziții care obiectul **capitolului al VII-lea**. Considerăm criticabilă opțiunea legiuitorului de a prelua și în noul Cod Penal obligativitatea aplicării unei modalități de individualizare neprivativă de libertate în cazul infracțiunii de abandon de familie, și de a o extinde și la o altă infracțiune. Această reglementare va putea conduce în practică la situații paradoxale, în care o persoană care a comis mai multe infracțiuni să execute pedeapsa pentru unele, iar pentru altele să beneficieze de amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea sub supraveghere. De asemenea este posibil existența unor termene de supraveghere care curg în paralel pentru infracțiuni concurente. O altă critică o reprezintă posibilitatea ca o persoană să comită câte infracțiuni de abandon de familie sau împiedicarea accesului la învățământ general obligatoriu dorește, deoarece

dacă pe parcursul procesului își îndeplinește obligațiile sau reia frecventarea cursurilor, el nu va executa efectiv pedeapsa.

În **capitolul al VIII-lea** sunt prezentate modalitățile de individualizare neprivative de libertate din mai multe țări precum SUA, Marea Britanie, Franța, Italia, Spania, Portugalia, Germania.

Ultimul capitol este dedicat concluziilor și propunerilor *de lege ferenda*. Se urmărește crearea unei imagini complete asupra realității sistemului de probațiune din România. Astfel, în ultimii ani, din nefericire, s-a înregistrat o adevărată criză a sistemului de probațiune. Practic, în ultimii șase ani numărul persoanelor aflate sub supravegherea serviciilor de probațiune a crescut de aproape patru ori. Dacă în anul 2010 în supravegherea Direcției de Probațiune se aflau 9628 de persoane, în anul 2015 numărul a ajuns la 42 034 de persoane. Numărul acestor persoane a crescut progresiv, la 12 857 în 2011, la 16 383 în 2012 și la 20 446 persoane în 2013 (așadar o creștere de 3-4000 de persoane pe an), ulterior intrării în vigoare a noilor Coduri explodând în adevăratul sens al cuvântului. În 2014 numărul persoanelor aflate sub supraveghere a crescut cu peste 6000 de persoane, iar în 2015 acest număr a crescut cu 16 000 de persoane. Reacția autorităților în fața acestei creșteri a persoanelor față de care s-au dispus măsuri neprivative de libertate a fost ca și inexistentă. O cerință simplă, care s-ar fi impus în mod clar, ar fi fost creșterea numărului consilierilor de probațiune, proporțional cu cei pe care îi supraveghează. Acest lucru nu s-a întâmplat. În anul 2010 la nivel național existau 288 de consilieri de probațiune, în 2011 numărul a scăzut la 286, în 2012 la 283 iar în 2013 la 280. În 2014 acest număr a crescut la 360, dar în 2015 a scăzut din nou la 352.

Practic, dacă în 2010 un consilier de probațiune avea în lucru un număr de 33,4 de cazuri, în 2014 acest număr a crescut la 74 de cazuri, pentru ca în 2015 să explodeze la 119 cazuri.

Spre deosebire de numărul persoanelor aflate sub supraveghere, care a crescut alarmant, numărul persoanelor încarcerate a rămas constant : 28 244 în 2010, 30 694 în 2011, 31817 în 2012, 33 434 în 2013, 30 156 în 2014 și 28 334 în 2015. Constant a rămas și numărul personalului din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor : 12 223 în 2010, 12 247 în 2011, 12 405 în 2012, 12 471 în 2013, 12 575 în 2014 și 12 657 în 2015

precum și personalul care se ocupă cu reintegrarea socială a deținuților : 650 în 2010, 637 în 2011, 636 în 2012, 659 în 2013, 667 în 2014 și 625 în 2015.

Astfel în toată perioadă existau cam un angajat la 2,23-2,68 deținuți și un angajat în domeniul reintegrării sociale la circa 43-50 de deținuți.

Cu privire la costurile detenției, statisticile relevă că în anul 2010 un deținut costa statul român pe 26 590 lei (sumă obținută prin împărțirea bugetului Administrației Naționale a Penitenciarelor la numărul total de deținuți- și 73 de lei pe zi), în 2011 costurile cu un singur deținut se ridicau la 30 580 lei (83 de lei pe zi), în 2012 se ridicau la 28 679 lei (78 lei pe zi), în 2013 se ridicau la 30 081 de lei (82 de lei pe zi), în 2014 se ridicau la 34 312 lei (94 de lei pe zi) iar în 2015 se ridicau la 39 325 lei (107 lei pe zi).

Sintetizând, se observă că în 2015 un deținut a costat statul român 39 325 lei, în timp ce pentru o persoană aflată sub supraveghere statul oferea 592 de lei (suma anuală reprezentând mai puțin decât suma cheltuită săptămânal cu un deținut).

Această realitate ar trebui să dea serios de gândit autorităților legislative și executive. Pentru fiecare persoană aflată sub supraveghere care este încarcerată statul trebuie să plătească de câteva sute de ori mai mult. Astfel, autoritățile trebuie să conștientizeze că este mult mai convenabil să previi, încarcerarea fiind mult mai costisitoare iar de multe ori efectele ei sunt nocive.

În aceste condiții se impune alocarea unor resurse financiare importante activității de probațiune. În prezent statul alocă 1,1 miliard de lei pentru 28 000 de deținuți și 25 milioane de lei pentru 42 000 persoane aflate sub supraveghere. Numai prin mărirea numărului de consilieri de probațiune (astfel încât un consilier de probațiune să gestioneze cel mult 30 de cazuri), prin alocarea unor sume de bani formării profesionale a acestora și prin organizarea unor cursuri de calificare profesionale ancorate în realitățile cotidiene și a unor programe de reintegrare profesională apte să asigure reintegrarea socială a persoanelor supravegheate se poate preveni comiterea de noi infracțiuni de către aceștia.

Propunerile *de lege ferenda* se concentrează pe de o parte asupra modificărilor dispozițiilor legale existente iar pe de altă parte asupra introducerii introducerii unor noi modalități de individualizare judiciară alternative la pedeapsa închisorii.

Prevenirea comiterii de noi infracțiuni și reintegrarea socială a infractorilor impun introducerea de noi măsuri de individualizare alternative la pedeapsa închisorii în legislația penală din țara noastră. În primul rând considerăm o eroare fundamentală renunțarea la instituția suspendării condiționate a executării pedepsei. Este greșită în opinia noastră opinia exprimată de legiuitor potrivit căreia orice persoană care a săvârșit o infracțiune trebuie supusă supravegherii. În cazul unor persoane, raportat la natura și gravitatea infracțiunii precum și la circumstanțele personale ale acesteia (vârsta, existența unei ocupații, a unui loc de muncă, a unei familii, faptul că această persoană este integrată în societate) o asemenea supraveghere nu se justifică, comiterea infracțiunii respective fiind un simplu accident. Pentru aceste persoane existența unei condamnări și riscul ca în cazul comiterii unei noi infracțiuni să ajungă în închisoare și să execute cumulat cele două pedepse constituie un avertisment suficient.

Reintroducerea instituției suspendării condiționate a executării pedepsei ar conduce la degrevarea activității serviciilor de probațiune. Așa cum am arătat, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod Penal a crescut semnificativ numărul persoanelor supravegheate, tocmai datorită faptului că acesta impune supravegherea Serviciului de Probațiune în cazul oricărei modalități de individualizare neprivative de libertate (din nou nu avem în vedere renunțarea la aplicarea pedepsei datorită aplicabilității ei reduse). În condițiile în care numărul consilierilor de probațiune a rămas în esență același, activitatea serviciilor de probațiune a fost practic paralizată. Posibilitatea simplei suspendări a executării pedepsei ar permite concentrarea procesului de supraveghere asupra acelor persoane care într-adevăr necesită asistența serviciului de probațiune.

Trebuie spus că în Franța, țară din legislația căreia țara noastră s-a inspirat până în 2004 în reglementarea măsurilor de individualizare neprivative de libertate există trei forme de suspendare: suspendarea simplă, suspendarea cu punere la încercare (sau sub supraveghere) și suspendarea sub supraveghere cu obligația de a presta o muncă de interes general (sau muncă în folosul comunității). Considerăm că aceasta este soluția asupra căreia să se oprească și legiuitorul nostru, ea conferind o marja de apreciere suficientă pentru instanță, înlăturând inconveniente create de prevederile legislative existente în acest moment și creând pârgghiile necesare pentru reintegrarea socială a celor care au comis infracțiuni.

Ar trebui adoptat modelul american al „sentințelor împărțite”. Prin aceeași sentință judecătorul ar urma să stabilească ca inculpatul să petreacă o perioadă fixă (de regulă câteva luni) în stare de detenție iar ulterior executarea restului de pedeapsă să fie suspendată sub supraveghere. Există numeroase cazuri în care situația juridică a inculpaților se află la limita dintre încarcerare și suspendare sub supraveghere. În cazul acestor pedepse dispunerea unei „sentințe împărțite” apare a fi cea mai bună modalitate de individualizare. Astfel, pe de parte este realizat scopul preventiv și represiv al pedepsei, persoana în cauză conștientizând gravitatea faptei sale și rigorile sistemului penitenciar, dar pe de altă parte ruperea persoanei în cauză de mediul în care aceasta trăiește nu este foarte îndelungată, în aceste condiții neproducându-se o ruptură totală. Persoana în cauză va putea să-și continue activitățile obișnuite în cadrul comunității din care face parte și va beneficia de asistența serviciului de probațiune. S-ar putea spune că această măsură se aseamănă cu instituția liberării condiționate. În cazul liberării condiționate însă, fracția de pedeapsă după care persoana în cauză va fi liberată este mult mai mare (de două treimi sau de trei pătrimi, iar în cazul persoanelor de peste 60 de ani după executarea a jumătate sau două treimi din pedeapsă), pe când în cazul „sentinței împărțite” persoana condamnată petrece în detenție o parte mult mai mică din pedeapsă. Realitatea practică dovedește că majoritatea așa-numiților „infractori de profesie” (persoane ale căror cazier se întinde pe câteva pagini) au fost sancționați pentru prima oară cu o pedeapsă a cărei executare a fost suspendată, suspendare care a fost revocată. Persoanele în cauză au fost încarcerate și de fiecare dată, la interval de câteva luni după eliberare au săvârșit noi infracțiuni, petrecând practic aproape în întregime (cu excepția acestor pauze de câteva luni) ultimii zece ani în închisoare. Este posibil ca în cazul unora dintre aceste persoane, încarcerarea la început pentru o perioadă scurtă de timp ar fi avut efecte benefice și i-ar fi determinat să facă eforturi pentru a se reintegra în societate și pentru a-și obține în mod licit mijloacele de trai. Lipsa de cunoștințe juridice îi face pe infractorii primari să nu înțeleagă ce înseamnă suspendarea executării pedepsei și să considere că vor beneficia în continuare de această măsură și pentru infracțiunile ulterioare. Or, după câțiva ani de închisoare (pedeapsa pe care o execută aceștia ca urmare a revocării modalității de individualizare neprivativă de libertate) este mult mai greu să te reintegrezi în societate decât după câteva luni petrecute în detenție.

Deși ar presupune uriașe cheltuieli, ar trebui introduse modificările legislative necesare și create (tot după model american) așa numitele „centre de tranzit”. Statutul persoanelor care sunt plasate în aceste unități este unul intermediar, între încarcerare și probațiunea efectivă. Astfel aceste persoane sunt private de libertate o anumită perioadă, însă nu într-un penitenciar, ci într-o instituție specializată în reintegrarea socială, iar la expirarea acestei perioade sunt plasate sub supravegherea serviciului de probațiune. Scopul acestora este de a asigura delincvenților pe o perioadă temporară (de exemplu 6 luni) condiții de viață strict programate și de suport. În acest sens majoritatea programelor pun un accent puternic pe abordarea deficiențelor educaționale și profesionale ale infractorilor. De exemplu persoanele care nu și-au terminat liceul sunt încurajate să obțină diploma de bacalaureat, cele care au puține deprinderi de muncă sunt încurajate să și completeze pregătirea profesională și cei care nu au de lucru sunt asistați în găsirea și menținerea unor slujbe. Persoanele plasate în astfel de centre nu sunt supuse doar unor programe intensive de reintegrare în societate, ci și unor reguli foarte stricte privind interacțiunea dintre rezidenți, , interdicția de a consuma alcool etc.

O altă modalitate de individualizare judiciară a pedepsei care apreciem că ar trebui introdusă în legislația noastră o reprezintă semidetențiunea (reglementată în dreptul francez, italian, portughez). Persoana condamnată poate părăsi zilnic locul de detenție pentru câteva ore pentru a-și desfășura activitatea profesională, iar la sfârșitul programului de lucru se reîntoarce în penitenciar. Un profesor universitar, un medic renumit, un cercetător științific sunt mult mai utili societății dacă sunt lăsați să-și desfășoare activitatea lor profesională (care să nu aibă legătură cu pedeapsa pe care o execută) decât dacă sunt încarcerați permanent. Scopul represiv al pedepsei este atins deoarece aceste persoane nu au dreptul de a părăsi locul de detenție înafara programului de muncă. O astfel de măsură ar fi de natură a facilita reintegrarea socială a persoanei condamnate. Aceasta nu este ruptă total de mediul în care trăiește, continuă să aibă un loc de muncă, ceea ce-i va facilita posibilitatea de a avea o viașă normală după executarea pedepsei. În caz contrar, lipsa unui loc de muncă stabil ar favoriza ca persoana respectivă să continue comiterea de infracțiuni pentru a-și asigura mijloacele de trai.

Considerăm că în legislația românească ar trebui introdus și arestul la domiciliu ca modalitate de individualizare judiciară a executării pedepsei (posibilitate existentă în

dreptul american, britanic, francez, italian). În cazul anumitor categorii de persoane scopul pedepsei poate fi atins prin această modalitate de privare de libertate, nefiind necesare încarcerarea într-un penitenciar. Totodată, prin această măsură, statul ar economisi sume importante de bani, sume care ar urma a fi investite în finanțarea serviciilor de probațiune sau în finanțarea serviciilor de asistență și reintegrare socială din penitenciar. Pentru funcționarea efectivă a acestor două modalități de individualizare judiciară trebuie însă introduse modalități de monitorizare electronică.

Benefică considerăm că ar fi și preluarea din dreptul portughez a măsurii arestului la sfârșit de săptămână. În această ultimă situație, pentru pedepsele care nu depășesc trei luni, persoana condamnată este încarcerată doar sâmbăta și duminică, fiind lăsată în restul săptămânii în mijlocul comunității din care face parte. O astfel de măsură ar fi benefică în opinia noastră în cazul persoanelor care au comis infracțiuni ușoare, sunt integrate în societate, au un loc de muncă, au o familie și mai multe persoane în întreținere.

Asigurarea scopului preventiv al pedepsei și reintegrarea socială a persoanelor care au comis infracțiuni prin modalități alternative la pedeapsa închisorii sunt aspecte asupra cărora țara noastră trebuie să mai întreprindă serioase eforturi. Așa cum am arătat pe parcursul prezentei lucrări legislația românească prezintă serioase curențe din acest punct de vedere. Însă înainte de toate, se impune o reformă socială și economică a întregului sistem de guvernare. Chiar existența unui cadru normativ apropiat de perfecțiune în acest domeniu este lipsit de orice efecte în lipsa creării unor locuri de muncă pentru persoanele care au comis infracțiuni, în lipsa alocării unor fonduri suficiente pentru implementarea tuturor modalităților de individualizare prevăzute de lege, pentru recrutarea și pregătirea unui număr suficient de consilieri de probațiune care să acorde asistență și consiliere persoanelor care au comis infracțiuni.

BIBLIOGRAFIE

A. LEGISLAȚIE

Constituția României republicată în Monitorul Oficial nr. 767 din 31 octombrie 2003.

Codul Penal, adoptat prin Legea nr. 15/1968, publicat în B.Of. nr. 79/79 bis din 21 iunie 1968, republicat în M.Of. nr. 65 din 16 apr. 1997

Codul Penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicat în M.Of. nr. 510 din 24 iulie 2009.

Codul de Procedura Penala, adoptat prin Legea nr.29/1968, publicată în B.of. nr. 145-146 din 12 noiembrie 1968, republicat in Monitorul Oficial 78 din 30 apr.1997 cu modificarile ulterioare.

Codul de Procedură Penală, adoptat prin Legea nr. 135/2010, publicată în M,Of. nr. 486 din 15 iulie 2010

Legea 252/2013 privind organizarea si functionarea sistemului de probatiune, publicată in Monitorul Oficial, Partea I nr. 514 din 14 august 2013

Legea 253/2013 privind executarea pedepselor, a masurilor educative si a altor masuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare in cursul procesului penal, publicată in Monitorul Oficial, Partea I nr. 513 din 14 august 2013

Legea 254/2013 privind executarea pedepselor si a masurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare in cursul procesului penal, publicată in Monitorul Oficial, Partea I nr. 514 din 14 august 2013

Codul Penal al Franței

Codul Penal al Italiei

Codul Penal al Spaniei

Codul Penal al Portugaliei

Codul Penal al Germaniei

Codul Penal al Finlandei

Codul Penal al Bulgariei
Codul Penal al Ungariei
Codul Penal al Serbiei
Codul Penal al Republicii Moldova

B. DOCTRINĂ

1. Autori români

1.2 Cursuri, monografii, tratate

Antoniou G., *Explicatii preliminare ale noului Cod penal. Vol. II - Articolele 53-187*, Ed. Universul Juridic, București, 2011

Basarab Matei, *Drept penal partea generală*, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1983.

Basarab Matei (coordonator), *Codul Penal Comentat, vol. I. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2007

Bulai C., Bulai B.N., *Manual de drept penal - partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2007.

Bulai C., Filipaș A., Mitrache C., *Istituții de drept penal*, Ed. Trei, București, 2001.

Chiș Ioan, Chiș Alexandru Bogdan, *Executarea sancțiunilor penale*, Ed. Universul Juridic, București, 2015.

Cioclei Valerian, *Manual de criminologie*, ediția a II-a, Ed. All Beck, București, 2003.

Coraș L., *Sanctiuni penale alternative la pedeapsa inchisorii*, Ed. C.H. Beck, București, 2009

Daneș Șt., Papadopol V., *Individualizarea judiciară a pedepselor*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1985.

Dima T., *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Hamangiu, București, 2014

Dobrinou Vasile, Nistoreanu Gheorghe, Boroș Alexandru, Pascu Ilie, Molnar Ion, Lazăr Valerică, *Drept penal partea generală*, Editura Europa Nova, București, 1997

Dongoroz V., *Drept penal* (reeditarea ediției din 1939), Ed. Societății Tempus & Asociația Română de Științe Penale, București, 2000.

Dongoroz V., Kahane S., Oancea I., Fodor I., Iliescu N., Bulai C., Stănoiu R., Roșea V., *Explicații teoretice ale Codului penal român, vol. II*, Ed. Academiei RSR, București, 1970.

Dongoroz V., Kahane S., Antoniu G., Bulai C., Iliescu N., Stănoiu R., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală, vol. V*, ediția a II-a, Ed. Academiei Române, Ed. AII Beck, București, 2003.

Dongoroz V., *Codul penal Carol al II-lea comentat și adnotat*, București, 1937.

Gorunescu Mirela, Barbu I.A., Rotaru M., *Drept Penal. Partea Generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014.

Grigoraș Justin, *Individualizarea pedepsei*, Ed. Științifică, București, 1969.

Groza D., Libertatea de apreciere a judecătorului în materia sancțiunilor și măsurilor neprivative de libertate, Ed. C.H. Beck, București, 2012.

Ivan Gh. , Individualizarea pedepsei, Ed. C.H. Beck, București, 2007

Mitrache C-tin., Mitrache C., *Drept penal român partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2004

Mitrache C-tin., Mitrache C., *Drept penal român partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014.

Mitrache C., *Suspendarea executării pedepsei ca formă a probațiunii în dreptul penal român*, Ed. Universul Juridic, București, 2008

Morar Ioana Cristina, *Suspendarea condiționată a executării pedepsei - șansă sau capcană*, Ed. Lumina Lex, București, 2002.

Morar Ioana Cristina , *Suspendarea condiționată a executării pedepsei*, Ed. C.H. Beck București, 2007

Neagu Ion, Damaschin Mircea, *Tratat de procedură penală. Partea Generală. În lumina noului Cod de Procedură Penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2014.

Neagu Ion, Damaschin Mircea, *Tratat de procedură penală. Partea Specială. În lumina noului Cod de Procedură Penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2015.

Oancea Gabriel, *Probațiunea în România*, Ed. C.H. Beck, București, 2012.

Pascu I., Dobrinoiu V., Dima T., Hotca M.A., Paun C., Chis I., Gorunescu M., Dobrinoiu M., *Noul Cod penal comentat. Partea generala.*, Ed. Universul Juridic, București, 2013

Pașca V., *Curs de drept penal. Partea Generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.

Pop Traian, *Drept penal comparat - Penologie și știință penitenciară*, vol. III, Ed. Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1924.

Rătescu Const. G., Ionescu-Dolj, I. Periețeanu I. Gr., Dongoroz Vintilă, Asnavorian H., Pop Traian, Papadopolu Mihail I., Pavelescu N., *Codul penal Carol al II-lea adnotat*, vol. I, partea generală, Ed. Librăriei SOCEC & Co. S.A., București, 1937.

Rîsnita A. și Curt I., *Renunțarea la aplicarea pedepsei. Amanarea aplicării pedepsei*, Ed. Universul Juridic, București, 2014

Streteanu Florin, *Concursul de infracțiuni*, Ed. Lumina Lex, București, 1999

Streteanu Florin, *Tratat de drept penal. Partea generala, vol. I*, Ed. C.H. Beck, București, 2008.

Streteanu Florin., Moroșanu Raluca, *Instituții și Infracțiuni în Noul Cod Penal*, București, 2010.

Udroiu M. , *Drept penal. Partea generala. Noul Cod penal*, Ed. C.H. Beck, București, 2014

Udroiu M., *Drept penal. Partea generala. Partea speciala*, Ed. C.H. Beck, București, 2013

Udroiu M., *Drept penal. Partea generala. Noul Cod Penal*, Ed. C.H. Beck, București, 2015

Vasiliiu T., Antoniu G., Daneș Șt., Daranga Gh., Lucinescu D., Papadopol V., Pavel D., Popescu D., Rămureanu V., *Codul penal al RSR comentat și adnotat partea generală*, Ed. Științifică, București, 1972.

Volonciu Nicolae, Uzlău Andreea Simona, *Noul Cod de Procedură Penală comentat*, Ed Hamangiu, București, 2015.

Zolyneak Maria, Michinici Maria Ioana, *Drept penal partea generală*, Ed. Fundației Chemarea, Iași, 1999

1.2 Studii

Alicu Sever, *Revocarea suspendării condiționate a executării pedepsei aplicate pentru o infracțiune oarecare în situația în care în termenul de încercare se comite o infracțiune de abandon de familie*, în *Dreptul* nr. 12/2002.

Baciu P. (I), Antoniu G. (II), *Starea de recidivă în cazul săvârșirii infracțiunii în timpul suspendării condiționate a executării pedepsei*, *Revista Română de Drept(R.R.D)*. nr. 3/1973.

Bădilă Mircea, *Pedeapsa accesorie în cazul suspendării condiționate a executării pedepsei*, *Revista de Drept Penal (R.D.P)*. nr. 2/2000.

Biro Ludovic, *Considerații referitoare la efectele juridice ale grațierii asupra suspendării condiționate a executării pedepsei*, *R.R.D*. nr. 10/1972.

Borlan I. *Amânarea aplicării pedepsei în dreptul penal român*, *Caiete de drept penal (C.D.P.)* nr. 1/2014

Borlan I., *Individualizarea judiciară a aplicării pedepsei-consecința intrării în vigoare a noului Cod Penal*, *C.D.P.* nr. 1/2013

Ciuncan Dorin, *Minor. Tentativă. Suspendarea condiționată a executării pedepsei*, *R.D.P.* nr.1/1999.

Clocotici Dobrin, *Efectele grațierii condiționate asupra pedepselor privative de libertate a căror executare a fost suspendată condiționat*, *R.R.D*. nr. 6/1982.

Czika Arpad, *Aplicarea cumulului aritmetic al pedepselor în cazul hotărârilor cu suspendarea condiționată a pedepselor*, *Dreptul* nr. 1/1997.

Dumitru Gh., *Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere*, *Dreptul* nr. 8/1996.

Dumitru Ion, *Suspendarea condiționată a executării pedepsei în cazul infracțiunii de abandon de familie*, *Dreptul* nr. 4/1999.

Dumitru Ion, *Posibilitatea aplicării suspendării executării pedepsei sub supraveghere a infractorilor minori*, *Dreptul* nr. 7/1995.

Fabian I., *Efectele stării de recidivă în cazul săvârșirii unor infracțiuni în timpul suspendării condiționate a executării pedepsei*, *R.R.D*. nr. 4/1974.

Gheorghe V.-R., *Instituția Renunțării la Aplicarea Pedepsei în Noul Cod Penal Român*, în *Revista Dreptul*, nr. 12/2011

Herghelegiu Liviu, *Suspendarea condiționată a executării pedepsei*, *R.D.P.* nr. 3/2003.

Iugan A.V., *Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere în lumina noului Cod Penal*, C.D.P., nr. 2/2014

Lascu Ioan, *Suspendarea condiționată a executării pedepsei. Tentativă*, R.D.P. nr. 1/2003.

Lupașcu Dan, *Schimbări în executarea unor hotărâri, înlăturarea sau modificarea pedepsei*, Dreptul nr. 2/2003.

Lupașcu Radu, *Pedepse cu regim diferit de executare*. Contopire, Dreptul nr. 7/1998.

Lupașcu Radu, *Condițiile în care se poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei în cazul concursului de infracțiuni*, Dreptul nr. 1/1999.

Lupașcu Radu, *Din nou despre grațierea și suspendarea condiționată a executării pedepsei*, Dreptul nr. 7/2001.

Lupașcu Radu, *Suspendarea condiționată a executării pedepsei. Inculpat arestat preventiv. Eficiență*, Dreptul nr. 4/1998.

Lupașcu Radu, *Unele probleme privind suspendarea condiționată a executării pedepsei și suspendării executării pedepsei sub supraveghere*, Dreptul nr. 1/1995.

Lupașcu Radu *Aspectele privind consecințele anulării suspendării condiționate a executării pedepsei în cazul descoperirii ulterioare a unei infracțiuni concurente*, Dreptul nr. 6/1995.

Lupașcu Radu, *Stabilirea pedepsei de executat în cazul și anulării suspendării condiționate a executării pedepsei*, Dreptul nr. 3/1999.

Mateuț Gheorghiiță, *Unele probleme speciale privind săvârșirea unei infracțiuni înăuntrul termenului de încercare a suspendării condiționate a executării pedepsei*, Dreptul nr. 4/1995,

Mihali G., *Unele observații în legătură instituția suspendării condiționate a executării pedepsei*, Dreptul nr. 2/1998.

Morar Ioana Cristina, *Instanța competentă să soluționeze anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere*, Dreptul nr. 4/1997.

Morar S., *Despre Renunțarea la aplicarea pedepsei în Noul Cod penal*, publicat pe site-ul www.juridice.ro

Niculeanu C., *Regimul juridic al executării pedepsei închisorii prin suspendare sub supraveghere în reglementarea Noului Cod Penal*, Dreptul nr. 2/2013

Nițu Daniel, *Anularea renunțării și amânării aplicării pedepsei. Incongruențe în aplicarea practică*, în *Curierul judiciar* nr. 3/2014

Paicu Alexandru, *Suspendarea condiționată din oficiu a executării pedepsei*, *Dreptul* nr. 10-11/1993.

Popa Nelu Dorinel, *Reflecții asupra corelației pericol social-răspundere penală în cadrul teoriei infracțiunii*, *C.D.P.* nr. 1/2012

Radu F., *Renunțarea la aplicarea pedepsei*, în *Revista Dreptul*, nr. 6/2011

Rîșniță Alexandru, *Amânarea aplicării pedepsei în noul Cod Penal*, *C.D.P.* nr. 2/2013

Savuscan Theodor, *Stabilirea termenului de încercare în materia suspendării condiționate a executării pedepsei în caz de succesiune a legilor penale*, *R.R.D.* nr. 6/1971.

Sima C-tin, *Renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei-instituții juridice noi în legislația penală română*, *Dreptul* nr. 8/2011

F. Streteanu, *Documentare privind aplicarea în timp a legii penale în condițiile intrării în vigoare a Noului Cod Penal*

Vasile Pavel, *Precizări în legătură cu aplicarea dispozițiilor art. 85 și 86⁵ C.p.*, *Dreptul* nr. 6/1997.

Vicențiu-Răzvan Gh, *Instituția renunțării la aplicarea pedepsei în noul Cod Penal român*, *Dreptul* nr. 12/2011

Voinea Gheorghe, *Revocarea suspendării pedepsei în cazul neexecutării obligațiilor civile*, *Dreptul* nr. 7/2003.

Zolyneak Maria, *Unele aspecte teoretice și practice privind suspendarea condiționată a executării pedepsei*, *Analele Științifice ale Universității „A. I. Cuza”, Iași*, 1989.

2. Autori străini

Ancel M., *L institution de la mise à l'épreuve*, *Revue International de droit comparé*, 1950

Antolisei F., *Manuale di diritto penale. Parte Generale*, Giuffrè Editore, Milano, 2000

R.M.Bohm, K.N.Haley, *Justiția Penală, o viziune asupra modelului american*, București, Ed. Expert, 1999

Calderon A., Choclan J.A., *Derecho penal. Parte general*, Ed. Bosch, Barcelona, 2001.

P.L.Eichar, *Review of selected 2005 California legislation: penal: Chapter 484: From home detention to gps monitoring*, McGeorge Law Review

A.M. Van Kalmthout, *Reintegrarea socială și supravegherea infractorilor în opt țări europene*, Craiova, Ed. Sitech, 2004,

Mantovani F., *Diritto penale. Parte generale*, Cedam, Padova, 2001.

Merle Roger, Vitu André, *Traité de Droit criminel*, Ed. Cujas, Paris, 1967.

Pradel J., Corstens G., *Droit penal europeen*, Ed. Dalloz, Paris, 1999.

Pradel J., *Droit penal compare*, Ed. Dalloz, Paris, 1995

Pradel J., *Droit penal general*, Ed. Cujas, Paris, 2006.

J. C. Rapone, *Thinking outside the box: Why prisons are only part of the solution* în Suffolk Journal of Trial & Appellate Advocacy, 2013

C. JURISPRUDENȚĂ

Antoniou, G., Bulai, C., (coord.), *Practica judiciară penală*, vol. I, Partea generală, Ed. Academiei, București, 1988;

Antoniou, G., Bulai, C., (coord.). *Practica judiciară penală*, vol. II, Partea generală, Ed. Academiei, București, 1990;

Bodoronca G., Kuglay I., Lefterache L., Matei I.M., Nedelcu I., Vasile F.-M., *Codul Penal*, Ed. C.H. Beck, București, 2007

Papadopol, V., Popovici, M., *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977;

Papadopol, V., Popovici, M., *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1982;

Papadopol, V., Daneș, Șt., *Repertoriu de practică judiciară în materie penală pe anii 1981-1985*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988.

Pușcașu V., *Noul Cod Penal Annotat*, Ed. C.H. Beck, București, 2014

